

ΣΥΝΤΟΜΟΝ ΔΟΚΙΜΙΟΝ

Περὶ Παροιμιῶν καὶ παροιμιωδῶν ἐκφράσεων
τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης.

ὑπὸ Ἰ. Δε Κιγάλλα.

—ο—

• Σὺν κάμνης ὁ,τι δύναιται,
κάμναις ὁ,τι πρέπει. •

(Παροιμία ἐξ ἀρχαίου ἀποφθέγματος.)

Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, αἱ παροιμίαι εἶναι ἀποφθέγματα παλαιᾶς φιλοσοφίας διασωθέντα ἕνεκα τῆς συντομίας καὶ δεξιότητος αὐτῶν. Ὅτι δὲ πολλὰ τῶν παροιμιῶν εἰσὶ λείψανα ἀρχαίας φιλοσοφίας, ἥτοι ἀποφθέγματα παλαιῶν φιλοσόφων, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφισβησία· πλὴν εἰν' ὡσαύτως βέβαιον, ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῶν εἰν' ἀπόρροια τῶν κοινῶν παρατηρήσεων αὐτοῦ τοῦ ὄχλου, καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἵνα οὕτως εἴπω, τῆς πηγάζουσας ἐκ τοῦ κοινοῦ νοῦς μὲ τὸν ὁποῖον ἡ φύσις ἐπαικίζει τὸν ἄνθρωπον. Ἐπομένως πολλὰ τῶν παροιμιῶν ἔλαβον τὴν ἀρχὴν πρὶν ἢ ὑπάρξουν φιλόσοφοι καὶ φιλοσοφία· καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑπάρχουν καὶ εἰς αὐτὰ τ' ἀγρία ἔθνη παρ' οἷς οὐδὲν φιλοσοφίας ἔχουσιν εὐρίσκεται. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον αἱ παροιμίαι αἱ πηγάζουσιν ἀπὸ τὰς κοινοτέρας παρατηρήσεις, ἡ ἐμφανίζονται τὰς γενικωτέρας ἀληθείας εἶναι σχεδὸν κοινὰ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τῆς ὑφ' ἡμῶν μόνον ἐνίστε διαφέρουσι κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως, τοιοῦτον πηγάζει ἐκ τῆς ιδιότητος τῶν διαφόρων γλωσσῶν, καὶ τῶν ἰδιαιτέρων περιστάσεων καὶ ἠθικῶν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐθνῶν. Ἐκ τούτου δὴ λον γίνεται, ὅτι αἱ εἰδικαὶ παροιμίαι ἐκάστου ἐθνους φανερώουν τὴν ἀγχίνουσαν καὶ τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐθνους, ὡς καὶ τὴν ἐκρίθειαν, τὴν εὐτροφίαν καὶ τοὺς ἰδιωτισμοὺς τῆς εἰς ἡν ἐκρέονται γλώσσης· ἐπομένως ἡ σπουδὴ τῶν παροιμιῶν εἶναι πολλοῦ λόγου ἄξια, τόσον ὑπὸ τὴν φιλολογικὴν ὡς καὶ ὑπὸ τὴν φιλοσοφικὴν ἐποψίν θεωρουμένη· τούτου δ' ἕνεκα οἱ ἀσχολούμενοι εἰς συλλογὰς καὶ ἐκδόσεις παροιμιῶν εἶναι δίκαιον νὰ ἐμψυχώνωνται, ὅσον ἀτελεῖς καὶ ἂν ἤθελεν ὑποταθῇ τὸ ἔργον αὐτῶν.

Ἡ παροιμία δύναιται κατ' ἐμὴν γνώμην νὰ ἑρισθῇ—Σύντομος κατὰ παράδοσιν παραίνεσις, ἐκφράζουσα σαφῶς ἢ μεταφορικῶς καὶ ἀεὶ χαριέντως ἀλήθειαν ἢ παρατήρησιν τινα.

Λέγω—Σύντομος—διότι ἐν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς παροιμίας εἰν' ἡ συντομία—κατὰ παράδοσιν—διότι ἂν ἦναι γραπτὴ ἥτοι μὴ ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ, ἢ κατὰ πρῶτον προτεινομένη, τότε εἶναι ἀπόφθεγμα καὶ οὐχὶ πλέον παροιμία—παραίνεσις—διότι αἱ παροιμίαι ἐκφράζονται συνήθως ἐπὶ σκοπῷ συμβουλῆς ἢ νουθεσίας—ἐκφράζουσα σαφῶς ἢ μεταφορικῶς—διότι τινὲς τῶν παροιμιῶν ἐκφράζουσι σαφῶς τὸ προκείμενον, ὡς ὁ κακὸς κακὰ λογιᾶται, καὶ ἄλλαι μεταφορικῶς, ὡς τὸ ἄν χέρι νί-

βρει τ' ἄλλο, καὶ τὰ δυνὸ τὸ πρόσωπον—ἀεὶ χαριέντως, διότι αἱ παροιμίαι ὅλαι πρέπει πάντοτε νὰ ἔχουν χάριν τινα ἢ ὡς ἐκ τοῦ εὐστόχου τῆς ὁποίας ἐμφανίζουν μεταφορᾶς, ἢ ὡς ἐκ τῆς ἀπλότητος εἴτε τοῦ ἐμμέτρου τῆς φράσεως· καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐπιδιορθῶνται τὸ λεκτικὸν αὐτῶν, ἀλλὰ πάντοτε νὰ ἐκρέωνται μὲ τὸν αὐτὸν οἶον προφέρονται κοινῶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ τρόπον (*).—ἀλήθειαν ἢ παρατήρησιν τινα—διότι αἱ πλεῖστοι τῶν παροιμιῶν ἐκφράζουν ἠθικὰς ἀληθείας, ἀλλὰ πολλά ἐξ αὐτῶν δηλοῦν καὶ ἀπλῶς ἐπιστημονικὰς ἢ βιομηχανικὰς παρατηρήσεις· οὕτως ἡ ἐξῆς παροιμία ἀνήκει εἰς τὴν μετεωρολογίαν. • Τοῦ ἡλίου ἀλῶνι ἄνεμος, τοῦ φεγγαριοῦ μπονάτσα· ἡ ἐξῆς εἰς τὴν ναυτικὴν • Γέρο βορριά ἀρμένιζε καὶ νότο παλιν· ἡ ἀκόλουθος εἰς τὴν φυσιολογίαν • Τ' ἀγρόφι ἀρότου γεννηθῇ καὶ ἡ κόρη ἀφροῦ κατασταθῇ· ἡ ἐξῆς εἰς τὴν φυσιολογίαν τῶν παθῶν • Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνησιν, θέλει ταπεινοσύνη, θέλει λαγὺν προπατησιὰ, πουλῶν γρηγοροσύνη· ἡ ἐξῆς εἰς τὴν ιατρικὴν • Πρῆμα εἶδες, Χάρον εἶδες· ἡ ἐφεξῆς εἰς τὴν γεωργικὴν • Ἐψιμον νιατὸν καὶ πρόμηο δίδωλο· ἡ ἐξῆς εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν • Σι λάτο βούδε ἀγρόραζε καὶ γάδαρο καμπούρι, γυναικα στενοκάπουρη καὶ χοῖρο μακρομούρι· ἡ ἀκόλουθος εἰς τὴν ἐθνογραφίαν • Ὁ τοῦρκος πιάγει τὸν λαγὸν μὲ τὸν ἀραμπά· ἡ ἐξῆς εἰς τὴν ψυχολογίαν • Θεὸς μὴ δώσῃς τοῦ παιδιοῦ τὰ βράν' ὁ τοῦς τῆς μάρας· ἡ ἐξῆς εἰς τὴν πολιτικὴν ἢ καὶ φυσιολογίαν • Ὅταν πειράει ὁ λαὸς καὶ ὅταν στενοχωρεῖται, κακὰ δὲν ἐντρέπεται, κατὰ δὲν φοβεῖται· ἡ ἀκόλουθος εἰς τὴν ἡμερολογίαν • Τοῦ Ἀἰ Παντελεήμονος πέντε μέραις καὶ Ἀύγουστος· αἱ ἐξῆς εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰς τέχνας • Πούλιε καὶ μετάρτορε· Ὁ ράπτης ὅταν κόψῃ τοῦ χα τὴν δίκην του βγάλλει πρῶτα· Ὁ φάρας καὶ πουλολόγος, ἱρημιά σὺ σπῆτι του· Ὁ λη' μίρα μπαρμπερίζει, καὶ τὴν ρύκτα μουρμουρίζει· νὰ πρέπει ὁμοῦς νὰ συγχέωμεν τὰς κυρίως λεγόμεναι παροιμίας (italisti proverbii) μὲ τὰς παροιμιώδεις ἐκφράσεις (modi proverbiali), ὁποῖαι εἶναι π. χ. • Τὰ κάμε γυαλιὰ καρρῖα καὶ τὸ κοῦφε πακούτοι· ἢν ἐκφραζόμεν εἰς τὴν περίστασιν καθ' ἣν τις κατηνέλωσε τὴν κατὰσταίν του ἢ τὴν εἰς χεῖράς του περιουσίαν καὶ ἐργα· διότι μετὰ τούτων καὶ τῶν παροιμιῶν ὑπάρχει μεγίστη καὶ οὐσώδης τις διαφορὰ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀρισμοῦ ἐξίχεται· οὕτως ἡ παροιμιώδης ἐκφράσις δύναται νὰ ὁρισθῇ. • Σύντομος κατὰ παράδοσιν λόγος, ἐκφράζων κοινὴν τινα μεταφορὰν, ἐκφραζομένην χαριέντως· εἰς τὸ προκείμενον. • Ὡσαύτως δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὰς παροιμιώδεις ἐκφράσεις μὲ τοὺς κατ' ἰδιωτισμὸν τρόπους τοῦ λέγειν (idiotismi εἴτε locuzioni usitate)

(*) Εἰς τὸ περὶ Θέρας πόνημά μου ἀνέγραψα τὰς ἐν Θεῷ μᾶλλον ἐν χρήσει παροιμίας, ὧν τὸ λεκτικὸν ἐπιδιορθῶν ἐν ἀγνοίᾳ μου παρὰ τοῦ τυπογράφου. Τὰς περὶ ὧν δὲ ὁ λόγος παροιμίας ἐνόμισα περιττὸν ν' ἀνέγραψω καὶ εἰς τὸ δοκίμιον τοῦτο.

εἰσιν δύνανται νὰ ὁρισθῶσι αὐτοὶ τῆς συνη-
θείας μεταφορικῇ ἐκφράσει· καὶ τοιοῦτοί εἰσι χ.
π. οἱ ἐφεξῆς· «Κρεμνὰ τὸ ζωγάρι τοῦ» ἀντὶ τοῦ
ἐλπίδος. Δεῖξέ μου τὴν ῥάχιν σου· ἀντὶ
φύγε, καὶ πλῆθος ἄλλων, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγοι ἀπαντῶν-
ται εἰς τὰ λεξικά.

Διάφοροι τῶν ἡμετέρων λογίων ἐξέδωκαν συλλογὰς
μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκτεταμένους τοιούτων παροιμιῶν,
ἐκφράσεων καὶ τρόπων, (*) ἀλλ' ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἔχει
πλοῦτον παροιμιῶν καὶ τοιαύτης φύσεως ἐκφράσεων
καὶ τρόπων πλειότερον πλάσης ἄλλης, ἐπομένως εἶναι
ἀδύνατον εἰς μόνος νὰ κάμῃ ἐντελῆ αὐτῶν συλλογὴν,
ὡς ἐνόμισα καλὸν νὰ δημοσιεύσω καὶ τὴν ἀκόλου-
θον, καίτοι ἀτελεστάτην συλλογὴν. «Κρεῖσσόν ἐστι τὸ
κατὰ δύναμιν εἰσπνεγκεῖν, ἢ τὸ πᾶν ἐλλείπειν.»

§ 4.) Παροιμίας. (**)

1. Ὅπου πλουτίνει μετ' τὸν νοῦν, ὀγλήγορα πτω-
χαίνει.
2. Ποῦ μαγειρεύει ψέματα· στὸ κένωμα τὸ ἔβρίσκει.
3. Αἶ μου Γιάννη βοήθη με, σείσε καὶ σὺ τὸν
πόδα σου.
4. Ὑπὸ κεφάλια τῶν τρελῶν, μανθάνουν· οἱ μπαρ-
πέριδαις.
5. Ἀπὸ χειρὸς τουλοῦμι κρασί, ποτὲ δὲν πίνεις.
6. Θωρῶντας τὴν γειτόνησα, μανθάν' ἡ μιὰ τὴν
ἄλλη.
7. Ἀρχοντιά χωρὶς τὰ ἔχη, τύφλα τοῦ ὅπου τὴν
ἔχει.
8. Ν' ἀκούσῃ ὁ Θεὸς τῶν κουρουνῶν, δὲν ἔμενε σῦκο
ἐπὶ τὴν συκιά.
9. Ἀγγουρα δαμάσκηνα καὶ πικρὰς ἐλίας·
τὰ κρυφομιλήματα δὲν εἶναι καλαὶς δουλειάς.
10. Καθ' ἄγριον καὶ ἡ μνήμη σου.
11. Ὅπου κάμῃ τὸ ἔμπροσθεν, τὸν νόμον ἀποπλή-
ρωσε.
12. Μηδὲ χερὰ χωρὶς κλάμα, μηδὲ θαφτικὸν ἀ-
γέλαστον.
13. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἀρθεανίτης.
14. Ὁ παππᾶς εἶναι κάρδουρον· ποῦ ἀναμένον καίει,
καὶ σβυστὸ μουτζαλώνει.
15. Τὸ μὴ σὲ μέλλῃ μὴ ῥωτᾶς· τὸν πάλιν δρόμο
μὴ παρκαίτῃς· καὶ τρίς νὰ δῇς γιὰ νὰ πιστέψῃς.
16. Τόπος καὶ νόμος.
17. Λόγον ἤκουσες, ὅλος ψευτιά δὲν εἶναι.
18. Λόγον ἤκουσες, κάτι τρέχει.
19. Τὰ ἔφαγες, ἐκέρδισες.

(*) Ἡ ἐντελεστερά τῶν μέχρι τοῦδε συλλογῶν εἶναι ἡ τοῦ
φλοιοῦ σου Κ. Γ. Βενιζέλου, ἐκδοθεῖσα ἐν Ἀθήναις τῇ 1846.
ἡ δὲ ὁμοίως οὐδεμίαν σχεδὸν τῶν ἐν ταῦθα ἀπαντᾷται ἀπα-
ρτάτως ὡς ἐδῶ εὐρίσκεται.

(**) Πολλὰ τῶν παροιμιῶν ἐκλαμβάνονται πολλάκις καὶ
ὡς παροιμιώδεις ἐκφράσεις κατὰ τὰς περιστάσεις· τὸ αὐτὸ
συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τινὰς ἐκ τῶν παροιμιῶν ἐκφρά-
σεων· ὅθεν τὰς τοιαύτας παροιμίας τε καὶ ἐκφράσεις κατε-
χώρισα κατὰ τὴν συνηθεστέραν αὐτῶν σημασίαν.

20. Τοῦ χωριάτη τὸ σχοινὶ διπλὸ δὲν σώνει, καὶ
μονὸ περισσεύει. (*)
21. Μικρὰ παιδιὰ, μικραὶς παῖδαις· μεγάλα παι-
διὰ, μεγάλαις παῖδαις.
22. Ὅποιος φυλάγει τὰ ῥοῦχά του ἔχει τὰ ἴμια.
23. Ὅτι κάμῃ ἡ μιὰ σου μὲν πάντα νὰ μὴν τὸ γνω-
ρίζῃ ἡ ἄλλη.
24. Καλῶς τινε τὴν πίκρα μου, μὰ νὰ ἴσαι μονα-
χὴ σου.
25. Ὅπου λυπᾶται ἀπὸ τὴν σφίνα, χάνει ἀπὸ τὴν
καλκουνιά.
26. Ἄν σὲ ὅλα ἦναι νόμος, εἰς τὰ μάτια ὅχι ὁμῶς.
27. Συμπεθέροι καὶ συντέκνοι, καὶ ὅτι φᾶν τὸν
πρῶτο χρόνο.
28. Ὑπὸ ἑλθῇ κυριακὴ, σάββατον μὴν περιμένης.
29. Ὅλα τὰ δάκτυλα δὲν εἶναι ἴσα.
30. Ὁ πρῶτος ἔχει προτιμή, καὶ ὁ ὕστερος ὑπομονή.
31. Σκυλὶ δερνάμενο, κακὸ κυνῆγι κάμνει.
32. Ἡ νόφη ἀπ' ὅταν γεννηθῇ, ἀπ' τὰ συμπεθερικά
κρατεῖ.
33. Τοῦ τζαγκάρου τὸ παιδί ἐξυπώλυτο προπατεῖ.
34. Φανερά ναι τὰ μάγουλα ἴσχυον ταῖς ἀλι-
χίταις.
35. Ὁ γέρος καὶ ἂν στολίζεται, ἴσχυον ἡνίκα γινώ-
ρίζεται.
36. Καθε ἡμέρα δὲν εἶναι λαμπρή.
37. Ἀκριβὲς θαρρῇ κερδίζει, μὰ φουρὰ καὶ δὲν τὸ
γίγνεται.
38. Ἀστακὸς καὶ τὸ ποπῶνι καὶ ὁ γαμβρὸς πολλὰ
κομπώνει.
39. Ποῦ περιμένει ἀπ' τὴν γειτονιά, πολὺ ἀπαρῶν
δειπνᾷ.
40. Πολυγυρεμένη κόρη, κακὰ ψυχρὰ πανδρεύεται.
41. Τοῦ στραβοῦ τὰ μπιχλιμπιδία, τ' ἀνεβούλου
τὰ κουμπάσα.
42. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ ἀπὸ μποῦκα τουφεκιοῦ
καὶ ἀπὸ πόδι μουλαργιοῦ.
43. Σὲ πλούσιο σπῆτι τὸ παιδί σου βάλε καὶ προί-
κα μὴ γυρεύεις.
44. Ἡ δουρὸ πέτρας καὶ ὅχι ἡ μιὰ, κάμνουναι τ'
ἀλεύρι.
45. Ὁ πτωχὸς κάθεται καὶ ὁ Θεὸς γνοιάζεται.
46. Ὅπου πολὺ ψηλώνεται, γλήγορα ταπεινώνε-
ται, καὶ ὅπου ταπεινώνεται γλήγορα ψηλώ-
νεται.
47. Οἱ γονεῖς τρῶνε τὴν ἀγκουρίδα καὶ τὰ παι-
διὰ μουδιάζουσι. (**)
48. Ὅπου παίζει μετ' κοπέλια δὲν τοῦ λείπουν κα-
μπανέλια.
49. Τὸ βασιλικὸ μολύδι δὲν βουλά ποτέ.
50. Ὅλα τὰ στραβὰ ψωμιά τῆς στραβῆς πινα-
κωτῆς.
51. Ὑπὸ δὲν ἔχει τὸ κανδύλι λάδι, ὅσο θέλεις ἀ-
νυπνέ το.

(*) Ἡ παροιμία αὕτη λέγεται καὶ ἀντιστρόφως, ὡς εὐρί-
σκεται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Κ. Βενιζέλου.

(**) Ἡ παροιμία αὕτη λέγεται καὶ ἀντιστρόφως, ὡς εὐρί-
σκεται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Κ. Βενιζέλου.

52. Ὁ Θεὸς μὲ τό'να χέρι σὲ μπατσίζει καὶ μὲ τ' ἄλλο σὲ χαδεύει.
53. Τὸν ἀκάλεστον σιὸν γάμον κάτω κάτω τὸν καθίζουν.
54. Τὸ μυστικὸ κυδῶνι ἀπὸ 'κεῖνο 'ποῦ 'χει δώνει.
55. Ὁ κόσμος εἶναι πλάνος.
56. 'Στοὺς 20 γινῶσι, 'στοὺς 30 γρόσα, καὶ 'στοὺς 40 γυναῖκα· ἄλλως, οὐδὲ γινῶσι, οὐδὲ γρόσα, οὐδὲ γυναῖκα.
57. Κάλλις νὰ κλάψῃ ἡ μάνα σου παρὰ ἡ ἐδική μου.
58. Κάλλις πῆττα μὲ λαρδί, παρὰ πῆττα μοναχή.
59. Ὅπ' ἀγοράσει γάδαρο καὶ πουλήσει γάδαρο, εἶναι χειρότερος γάδαρος.
60. Ὁποῖος περγελά περγελασμένος εἶναι.
61. Καθεὶς δὲν ξέρει τί μαγειρεύει τοῦ ἄλλου τὸ τσουιῶλι.
62. Κάθε πόρτα ἔχει τὸ καρφί της.
63. Ἡ ξυλιαῖς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κατέβηκαν.
64. Νὰ πίνης μὰ νὰ μὴν σὲ πίνη.
65. Ἀκριδοπούλις μὰ δίκαια μέτρα.
66. Τοῦ θεριστῆ εὐγῆκε τ' ὄνομα, θερίσει δὲν θερίσει.
67. Ὅταν ὁ Θεὸς καταρασθῇ τὸν μύρμηγκα, τοῦ δίδει πτερὰ καὶ πετᾷ.
68. Ὁποῖος δὲν πηκ-ώνει χάνει τὸ τυρόβολο.
69. Ὅπου ποθάνει μὲ πολλοὺς, θάνατος δὲν λογᾶται.
70. Λέγε τὴν ἀλήθεια, νὰ 'χῃς τὸν Θεὸ βοήθεια.
71. Μεγαλώνει τὸ μουλάρι καὶ κονταίνει τὸ σαμάρι.
72. Καμὲ τὸ σταυρόν σου νὰ 'βγῇ τὸ μάτι σου.
73. Ἄν τὰ φῶτα φωτερὰ καὶ τὰ λάμπρα σκοτεινὰ.
74. Ἄν δὲν ἀτράφη δὲν βροντᾷ, κι' ἂν δὲν βροντᾷ δὲν βρέχει.
75. Ὅταν ὄγης κολακυθάκι, ἀποσπέρνεις 'λιγάκι· κι' ὅταν ὄγης τὴν κολακύθα, ἀποσπέρνεις ὅλη νύκτα.
76. Ὁ Αὐγουστος ἐπλάκωσε, ἡ ἄκρα τοῦ χειμῶνος.
77. Μὴτ' ὁ Μάρτης καλοκαίρι, μὴδ' ὁ Αὐγουστος χειμῶνας.
78. Ἡ κοπριά καὶ τὸ νερὸ κάνει τὸ λάχανο καλὸ.
79. Ὅπου δέεις ἀκρίβια, καρτέρει καὶ τὴν φθίνει.
80. Ἀπὸ σπικνὸν ἄνδρα καὶ μαλλικρὴ γυναῖκα μακρὰ τὰ ροῦχά σου.
81. Μικρὰ μαλλιά, ὀλύγα μυαλά.
82. Ὅταν χάσῃ ὁ σκύλος τὸν λαγὼ, τότε κάνει τὰ θυμάσματα.
83. 'Στὸν ἐρημον τόπον τὸν Μάϊ μῆνα βρέχει.
84. Χαρὰ 'στὸν γέρω 'π' ἀγρυπνᾷ 'στὸ νιὸν ὅπου κοιμάται.
85. Τὴν πρώτη γινῶσι τοῦ Ῥωμοῦ νὰ τὴν ἔχῃ τὸ σκυλί μου· καὶ τὴν βασιρὴν του, ὡς τὴν ἔχῃ τὸ παιδί μου.
86. Οἱ Ῥωμοὶ δὲν συμφωνοῦσι παρὰ 'σιὸ κατόχημα.
87. Τέχνη θέλει τὸ πυριόνι κι' ὅπου τὸ βαστᾷ νὰ ὀρώνῃ.
88. 'Π' ἀγαπᾷ ἡ καρδιά τ' ἀνθρώπου, τὸ καλῆτερον τοῦ κόσμου.
89. Τοῦ Γεννᾶρι τὸ φεγγάρι παρ' ὀλίγο εἶναι μέρα.

90. Σαββατιανὸς βορειᾶς δευτεριανὸς γαῖδαρος.
91. Ὁ φλεβίτης κ' ἂν φλεβίζῃ, τοῦ καλοκαιριοῦ μυρίζει.
92. Τὰ Νικολο-βάρβαρα οἱ τοῖχοι ὀρώνουν, ἀλλὰ 'στὰ Φωτοκάλανδρα ἀποξυλώνουν.
93. Ὅπου 'χει κόρη ἀκριβή, τοῦ Μάρτη ἤλιος μὴ τὴν ὀδῇ.
94. Καλὸς νιὸς, καλὸς γέρον.
95. Πλὴν παλλ' ὀρνιὰ σφάζονται τὴν Λαμπρὰ παρὰ κριοί.
96. Τῆς εὐμορφῆς τὸ μάγουλο ὅταν γελά λακύνει.
97. Πηλιὰ ἀγάπη μὴν ἀφήσῃς καὶ κενούργια· ἀρχινήσῃς, κι' ἡ παλιὰ θὰ κενουργιώσῃ, κι' ἡ κενούργια θὰ παλιώσῃ.
98. Τίγαρις κ' ἠγέννηκεν γιὰ τὰ 'μορφαις ἡ ἀγάπη; Γιὰ ὁμορρα καὶ ἀσχημα κι' ὅπου ριφθῇ τὸ μάτι.
99. Τῶν γερόντων τὰ χυδάκια, εἶναι πίκραις καὶ φαρμάκια.
100. Ἡ πίκραις κόπτουν γόνατα κι' οἱ λογισμοὶ γενοῦσι.
101. Μὴδ' ὅλα τοῦ ἱατροῦ, μὴδὲ τοῦ ἱατροῦ κανένα.
102. Ἄν κάμῃ ὁ Μάρτης δυὸ νερά κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα, νὰ ὀγῇς κουλοῦραις γυρισταῖς καὶ πῆτταις σὰν ἄλῳνι.
103. Ὁ Μάρτης ἔβαλε τὸν βοσκὸ μεσ' τὸ καζάνι.
105. Οἱ φραντζέζοι ὅταν πινοῦσι, Τάρλα, τάρλα, τραγουδοῦσι.
105. Τοῦ Ῥωμοῦ ὕστερ' ἔρχεται ἡ γινῶσι.
106. Ὁ ὀδριὸς ὅταν πτωχαῖνῃ, τὰ παλιὰ τετράδια πιάνει.
107. Τρεῖς 'στὴν Γέννα, τρεῖς τὰ φῶτα, καὶ ἱ' στὴν Ἀνάστασιν.
108. Πηλιὰ πολλὰ ἔχει ὁ Θεὸς παρὰ 'ποῦ δόκει.
109. Ὄνομα καὶ μὴ χωρὶό.
110. Τὰ ριζὰ καὶ τὰ μελίσσα σὲ βέρουν εἰς τὸ ἴσα.
111. Ὅλα 'ναι φάδια τῆς κοιλιάς καὶ τὸ ψωμί στὰ μόνι, μὰ τὸ καίμενο τὸ κρασί ὅλα τ' ἀποστομόνει.

§ 6.) Παροιμιώδεις ἐκφράσεις.

1. Δυὸ καὶ δυὸ κάμουν τέσσαρα.
2. Πηλιὰ πολλὰ 'ναι τὰ ἐξοδα τοῦ γάμου παρὰ τὰ προκίβ τῆς νύφης.
3. Ἀπ' Ἀθήνας εἰς Λιβάδι, θόδωρος καὶ πεντακόσια.
4. Μὲς νιόσαν οἱ Κρητικοὶ πῶς εἴμεθα Χανιώται.
5. Ἀπ' ἀγκυρὶ ὡς πεπῶνι δὸς μου κερὰ λουκανίκον.
6. Θέλω τὴν καὶ ὡς ἦν καὶ χίρα καὶ πτωχὴ καὶ κακομίσρα.
7. Τρεῖς πενήντα ἐνενηντα καὶ δέκα ἑκατόν.
8. Νὰ ἐμένα νὰ ἐσίνα, νὰ καὶ μένα τοῦ κακομιοῦ.
9. Τρεῖς ποῦ μ' ἔχεις, τρεῖς ποῦ σ' ἔχω, καὶ τρεῖς ποῦ 'ναι τὸ παιδί.
10. Μὰ κεφάλι γιὰ μπαρμπέρισμα!
11. Κόψε πρόνο κάμε Λύκα,

- Κι' ἂν ῥωτᾷς καὶ γιὰ τὸν Γιάννη,
Ὅ,τι ξύλο κόψεις, κάνει.
12. Τί εἶν' ὁ φύλος καὶ τ' εἶν' τ' ἀσκή του.
13. Ἀλλάχ' κερίμι τούρκικα, κ' ἔχει ὁ Θεὸς ῥω-
μαῖκα.
14. Κάθου γρηά μ' ἀνέμενε, νὰ κάμω υἱὸν νὰ παν-
δρευθῇς.
15. Ἀπ' τὸν Γιάννη ὡς τὸν Διό, τ'όφλα νὰ ᾔχουσι
κι' οἱ δύο.
16. Μυρίσου κ' ἔπαρε.
17. Νὰ σέ πιάσω ἀρκὰ διὰ τὸν χειμῶνα.
18. Νὰ ᾔχῃ οἱ κουρούνας γνῶσι, νὰ σοῦ δίδασι
καμπόση.
19. Κι' ἀπὸ νοῦ, τοῦ σαργού· κι' ἀπὸ μυαλά,
τοῦ τζιτζίκου.
20. Ὅπου τυφλὸς κι' ὅπου κουτσός, ἔσ' τὸν Ἄϊ
Παντελεήμονα.
21. Πάν τ' αὐγὰ μὲ τὸ καλάθι.
22. Κολιὸς καὶ τσαρδέλα, κι' ἀπὸ μιά βαρέλα.
23. Ἀπόψε μὲ τὸν δούρδουρα, κι' αὐριον μὲ τὸν
γούργουρα.
24. Κατὰ τὸν Μιστρο-Γιάννη καὶ τὰ κοπέλια του.
25. Τὰ ἔχα γώ, ἤλεγα τῆς θειᾶς μου,
26. Εἶχα τὸ παιδί,
κ' εἶχα τὴν χαρὰ,
κ' ἤφηνε τ' αὐγὸ
κ' ἤτρωγὰ το γώ.
27. Σύντεκεν κι' ἂν μιλοῦμε, συχνογύριζε τὴν
πῆττα.
28. Κοντὸς ψαλμὸς, Ἀλληλοῦῖα.
29. Πάγω καὶ γώ μίνα μου μὲ τὰ κάτεργα.
30. Μὲ τὴν φωνὴν καὶ ὁ Δάζαρος ἢ Σύρε ὄνομα
νὰ ὀδῇ κορμί.
31. Καρδιά καθαρή, καὶ πάτρε ὅπου πατεῖς.
32. Ἦλθε κι' ἄλλος ἀπ' τὴν Κῶ, καὶ γυρεύει
μερτικό.
33. Μὴ χάτῃ ἡ Βενετιά βελόνι.
34. Ὡς ἀνοιξ' ἡ καρδοῦλά μου ν' ἀνοιξῇ ἡ κεφα-
λή σου.
35. Ποιὸ δάκτυλο θὰ κόψῃς καὶ νὰ μὴν πονέσῃς;
36. Εἶδα γώ γέρον παππᾶ νὰ θάπτῃ μωρὰ παιδιὰ.
37. Μέτρα κεφάλι καὶ κόπτε κουκουλαίς.
38. Ἄλλος πίνει κι' ἄλλος μεθᾷ.
39. Ὁ Γρηγόρης ἐγρηγόρα, κι' ὁ Μελέτης ἐμελέτα·
κι' ὁ Γρηγόρης μᾶς ἐπῆρε τοῦ Μελέτη τὴν
γυναῖκα.
40. Γιὰ βᾶτι βᾶτι Ρούμαλη, γιὰ βᾶτι Φαρμάκα-
πι. Ἡ μάλλον, Γιὰ τοῦ ὕψους γιὰ τοῦ βάθους.
41. Ἀπὸ τὸ Καστελόρριζο φαίνεται τὸ Σινόπι,
κ' ἂν δὲν σ' ἀρέσῃ ἡ μέση μου νὰ τὴν ἐπε-
λεκήσω.
42. Μὴν τὸ πολυψηλόνεσαι διατὶ ψηλὸς δὲν εἶσαι,
καὶ τὸ χωριό σου εἶν' κοντὰ καὶ ξέρω τί-
νος εἶσαι.
43. Πίσω ν' τὰ κοφτερά.
44. Ἦρε ἡ πέτρα τὴν ἀμάδα.
45. Ἄλλο ν' τὸ πῆς, καὶ ἄλλο ν' τὸ δῇς.
46. Στάζ' ἡ μήτη σου. Εἶναι χειμῶνας. Ξέρω

- σε κι' ἀπὸ τὸ καλοκαίρι.
47. Δὲν εἶμαι ζηλιάρης μὰ ἔμαι παραπονηάρης.
48. Εἶπε ὁ πετεινὸς τὸ βουδι χαλᾷ· ἢ, εἶπ' ὁ γά-
δαρος τὸν πετεινὸ κεφάλι.
49. Ἐδῶ καράβια χάνονται, καὶ σὺς βαρκιὰ ποῦ
πᾶτε.
50. Πλιά κοντὰ ν' αἶ το στόμα μου παρὰ τὸ ἐδι-
κόν σου.
51. Κουλοῦρι ἐκεῖ ποῦ μέλλεσαι κ' ὄχ' ἐκεῖ
ποῦ πλάσσεσαι.
52. Νὰ κουλοῦρι, νὰ ψαθοῦρι, γιὰ τὴν ὁμορφὴ σου
μούρη.
53. Μηδὲ γώ παππᾶ βλογιά, μηδὲ σὺ τὴν λει-
τουργιά.
54. Δὲν ξέρω τίπατε· μὰ νὰ ξεures τί ξέρω.
55. Ἄλλος ἔχει τ' ὄνομα κι' ἄλλος τὴν χάρι.
56. Τὰ μυαλά σου καὶ μιὰ λύρα, καὶ μιὰ κόκκι-
νη φλογέρα.
57. Ἐγὼ ἔστεινα τὸν κάτη μου, κι' ὁ κάτης τὴν
ὀργιάν του.
58. Ὅταν τὸ πῆ ἀφέντης ὁ Μάτσας τὸ λεί καὶ
ὅλη χώρα (Ἀντιπεριανή.)
59. Δὲν τρῶς ἐλικίς; καλὸν ν' καὶ τὸ χαυγιάρι.
60. Σὺν σοῦ βαστᾷ τὴν γυναῖκά σου ὁ Καδῆς,
ποῦ θὰ πᾶς νὰ κλαφθῇς;
61. Τὸ ἔχε καὶ τοῦ κόλλησε.
62. Κ' ἔχω δόντια διὰ τὸ μέλι;
63. Ἐγλυκάθ' ἡ γρηά τὰ σῦκα, κι' ὅλη ἡμέρα
τ' ἀνεζήτα.
64. Μιὰ τοῦ φίλου, δυὸ τοῦ φίλου, τρεῖς καὶ τὴν
κακὴν του μέρα.
65. Νὰ ἔχαμε, καὶ τί νὰ ἔχαμε; ἓνα γούργουρα
ψημένο, καὶ τῆς γρηᾶς τὸν ἐμυαλὸ ξεροτιγα-
νισμένο.
66. Πότε μὲ τὰ καρόδια του, πότε μὲ τὸν χαλβᾶ
του, ἔφερε τὴν καλογρηά εἰς τὰ θελήματά του.
67. Θώριε με, νὰ σὲ θωρῶ, κι' ὅποιος γελάσει
γάδαρος.
68. Μαῦρο ν' καὶ τὸ γαρύφαλον μὰ πουλιέτε μὲ
τὸ δράμι.
69. Καὶ τὴν Κυριακὴν ἐρώτα· κάμνουν ἡ γυναῖ-
κες ῥόκα;
70. Ὅποιος δὲν θέλει νὰ ζυμώσῃ πέντε ἡμέρας
κοσκινίζει.
71. Φέγγος, φέγγος, φέγγαρος, καὶ τὸ Ἄξας ὁ
φέγγαρος! ὄχι τῆς Ἀμουργοῦ τὸ φεγγαράκι.
72. Ὅταν καμακώσῃς ψάρι ἔτρεμ' ἡ καρδιά, πο-
ναὶ ποδάρι;
73. Μωρὴ σὺ σ' αἶ Κυριακή; μωρὴ μπράβο Κυρια-
κή! σὰν φραγκοπούλα ἡμαίχαις.
74. Χίλια λόγια ἓνα ἄσπρο, καὶ πάλι κρέμας τὸ
ἄσπρο.
75. Ἡ στραβὰ ν' αἶ τ' ἄρμενα, ἢ στραβὸ ἄρμε-
νίζομε.
76. Παρ' ἄλλος νὰ σὲ γδίσῃ, κάλλιπα γώ κουμ-
πάρε.
77. Ἐπῆγε γιὰ μαμμή κ' ἔκατσε λοχοῦ.

78. Χόρευε μωρέ πατέρα ὥστε ν' ἄρθουν τ' ἄσπρα πέρα.
 79. Δέν αλάσσω τὸν χορὸν μου, τὸν σκοπὸν τῶν ποδαριῶν μου.
 80. Ἄν ὁ ἄλλος γίνεταί Γιάννης, κι' ὀρνιθ' ἀκταπόδι.
 81. Κι' ἂν πολυθαρένεις με δέσποτα, θά' πῶ καὶ τί' ἔχε μέσα.
 82. Δέσποτα! πέρδικα 'στὰ δάση.
 83. Ἀρσὺ ἀπόκλαψαν ὅλοι, ἐδάκρυσε κι' ἡ χῆρα.
 84. Ἄκουε σακκὶ δευμένο καὶ 'στὸν τοίχ' ἀκουμπισμένο.
 85. Φίλου σπῆτι, κι' ὁ φίλος νά' χη διῆκρισι.
 86. Μιὰ τὴν ἔχεις κι' εἰμ' ἐγὼ ἓνα τὸ 'χεις κι' εἶν' ὕγρὸ, καὶ στεγνώνει 'στὸν καπνὸ.
 87. 'Ποῦ χ' ἀμπέλιχ ἄς βάλῃ ἀργάταις, καὶ καράβιχ, καλαράταις.
 88. Φροῦ φροῦ, καὶ τ' ἀμπέλιχ ζέφραγα.
 89. Ἀωλὸς παππᾶς σ' ἐδάπτισε.
 90. Ἐγὼ μιλῶ καὶ σὺ καταλέμβανε.
 91. Ἄν εἶχε μαμμὴ ἐγλύτωνα τὸ παιδί.
 92. Ὁ χόνδρος ἀπὸ τὴν σκάσιν του ἐξερροκακνῶνιζε.
 93. Ὅταν σὲ παρακαλοῦσα, γιὰτὶ 'γίνου σου χχ-δοῦσα; τώρα ποῦ παρακαλεῖς, δέν σὲ θελεὶ πλὴθὸ κανεῖς.
 94. Ὅστε νὰ σύρῃ τό'να του πόδι, τρώει ὁ γάδαρος τ' ἄλλο· ἢ, σκουλουκιᾶζει τ' ἄλλο.
 95. Νὰ σοῦ δεῖξω 'γὼ πόσ' ἀπιδία βάν' ὁ σάκκος.
 96. Εὐρῆκα τὸν μῆνα ποῦ τρέφει τοὺς δώδεκα.
 97. 'Στοῦ περιδολάρι τὴν θύρα κτυπᾶς; ἀγκούρια ζητᾶς.
 98. Ὁ παππᾶ Κουλούρης καὶ τὸ χαρτί του.
 99. Ἐγὼ 'μαι δὼ, ποῦ σπῶ τ' αὐτό.
 100. Τὸν καμαρώνει 'σάν τὸν γύφτο τὸ σφυρί του.
 101. Ἐχ' ὁ σκύλος καρτσαδέτη, ἔχ' ὁ Γιάννης ὁ πηρέτη.
 102. Ἄν θέλῃ ὁ Θεὸς ἐγὼ μ' ὁ ἄνδρας σου.
 103. Βγάλε τὴν σκυφιά σου καὶ κτύπα μου.
 104. Ὅποιος σὲ μυρισθῇ σ' εὐρίσκει ἀτσουκνίδα.
 105. Σ' ἐπῆρα διὰ τριαντάφυλλο μὰ 'βραίεις ἀτσουκνίδα.
 106. Ὅσο θέλεις φούσκωνέ τα μὲ τὸ ζύγι θά' τὰ πάρεις.
 107. Ποῖος εἶναι ὁ πατὴρ τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδεῶ;
 108. Ὅπου 'φθασε 'στὴν σύνοδο ἔφαγε ψάρι σύνωρο.
 109. Μιστ' ἀφορμὴν κι' ὁ θάνατος.
 110. Στραβὰ στραβὰ τὸ φῆσι του, παρὰ δέν ἔχ' ἡ τσίπη του.
 111. 'Στὴν ἀνεμοζάλη χαίρεται καὶ ὁ λύκος.
 112. Ἐδῶ χάν' ἡ μάνα τὸ παιδί, καὶ τὸ παιδί τὴν μάνα.
 113. Πέτος μάρμαρον καὶ καρδιὰ καυμένη.
 114. Συμπέθερε, συμπέθερε, ἡ μοῖρα μου ποῦ σ' ἔφερε.
 115. Χώρις λάδι, χώρις ξύδι, δέν θά' κάμωμε ταξίδι.
 116. Ποῖος σοῦ 'βγαλε τὸ μάτι σου; ὁ ἀδελφός μου. Δι' αὐτὸ 'ναι βαθεῖα βγαλμένο.

- 117! Νὰ σοῦ ζηλεύσω 'στὴν εὐμορφὴ γυναῖκα· μὰ 'στὰ κέρδη; χρονιά σου καὶ χρονιά μου.
 118. Ὅτ' ἔχει βαστά καὶ κλέπτη δέν φοβεῖται.
 119. Τὰ καλὰ τοῦ Γιάννη θέλω, μὰ τὸν Γιάννη δέν τὸν θέλω.
 120. Ἦθελα νὰ 'χῃς χίλια πρόβατα, σάν δέν θέλεις μὴδ' οὐρά.
 121. Σύρνε με καὶ γὼ νὰ θέλω, καὶ νὰ κάνω πῶς δέν θέλω.
 122. Τί νὰ σοῦ 'θυμηθῶ κρομυδάκι καψερὸ, μπουκουνιά καὶ δάκρυο;
 123. Κ' ἐτοῦτα 'δικά μου κ' ἐκεῖνα 'δικά μου, καὶ ὅσα θεωροῦν τὰ μάτια μου κι' ὅσα σκεπάζ' ἡ κάπα μου.
 124. Κράζε τον 'στὸν γάμον σου, νὰ σοῦ 'πῇ κι' ἀπὸ χρόνου.
 125. Σκόρδα 'χω τὴν ἀγάπη σου, κρομύδια τὴν φιλιὰ σου· καὶ σάν τὰ παλιοπάπουτσα ἔχω τὴν ἀφεντιά σου.
 126. Εἶπα 'γὼ πολλὰ καὶ σώνει ἄς μιλήσῃ κι' ἄλλ' ἀπιδῶνι.

Σημ. Μεταξὺ τῶν κοινῶς ἐν χρήσει παροιμιῶν, ἐκφράσεων καὶ τρόπων ὑπάρχουσι πολλὰ τὰ ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν εὐσηχημοσύνην ἢ καὶ εἰς τὰ χρηστὰ ἢ ἄλλ' ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ φιλόλογος οὐδὲ τὰ τοιαῦτα δύνανται νὰ παραμελήσωσιν, ὡς συντείνοντα πάντοτε εἰς τὸν ὑψηλὸν αὐτῶν σκοπὸν· ὅθεν φρονῶ ὅτι καὶ τῶν τοιούτων πρέπει νὰ γίνῃ ἰδιαίτερα συλλογὴ καὶ ἐκδοσις.

ΟΙ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

ΑΪΔΟΦΡΟΝΕΣ.

ὑπὸ Ἰ. Δὲ Κιγάλλα.

A natura multa, plura ficta, a demone nulla.

(Marescot.)

Τὰ ὑπὸ διαμαρτυρουμένων κατοικηόμενα μέρη τῆς Ἀμερικῆς κατήντησαν, ὡς αὐτὴ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀγγλία, κοιτὶς τῶν θρησκομανῶν νεωτεριστῶν, οἵτινες καθ' ἐκάστην πλυνῶντες μυριοτρόπως τοὺς λαούς, τοὺς παρασύρουσιν εἰς τὰς πλεον ἀντικοινωνικὰς πράξεις, ὑπὸ τὸ πρόσχημα θείων ἐμπνεύσεων νέων θρησκευμάτων. Οὕτω, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἡ κοινωνία αὐτῇ ἐμαστιζέτο ὑπὸ τῶν λεγομένων Μορμόνων (Mormons) οἵτινες, διὰ τῶν δοξαζομένων ἀντικοινωνικῶν ἀρχῶν των καὶ τῆς σαρδανκαλικῆς αὐτῶν διαγωγῆς, κατασχύνουν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Νῦν δὲ πάλιν ἀνεφύη ἡ οὕτω λεγομένη αἵρεσις τῶν αὐλοφρόνων (spiritualistes), ἣν ἠσπάσθησαν οἱ κοινο-